

معاونت پژوهش‌های
کاربردی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

نظرات استدلالی

لایحه موافقتنامه خدمات (سرویس‌های) هوایی دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق (مرحله دوم)

شماره مسلسل: ۴۰۳۲۰۶۲

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۸/۰۷

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

لایحه موافقتنامه خدمات (سرویس‌های) هوایی
دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت
جمهوری عراق (مرحله دوم)

تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۶/۲۷

کد خزانه: ۴۰۳۲۰۶۲

۱۴۰۳/۰۸/۰۷

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۳/۷/۱۵

پژوهشکده شورای نگهبان

درباره‌ی مصوبه

«لایحه موافقتنامه خدمات (سرویس‌های) هوایی دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق» که ابتدا «لایحه موافقتنامه سرویس‌های هوایی دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق» نام داشت، بنا به پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۹/۹/۳۰ هیئت وزیران به تصویب رسید و برای طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارسال شد.

مجلس شورای اسلامی این لایحه را در تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱۷ با اصلاحاتی به تصویب رساند و برای طی روند قانونی مذکور در اصل (۹۴) قانون اساسی، به شورای نگهبان ارسال کرد. شورای نگهبان با تشکیل جلسه در تاریخ ۱۴۰۱/۲/۷، این مصوبه را مورد بررسی قرار داد و مفاد برخی از مواد آن را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی دانست.

سپس قانون‌گذار در راستای تأمین نظر شورای نگهبان، در تاریخ ۱۴۰۳/۶/۲۷ اصلاحاتی را در مصوبه اعمال و مصوبه‌ی اصلاحی را به موجب نامه‌ی شماره ۱۹/۳۶۵۳۶ مورخ ۱۴۰۳/۷/۱ به شورای نگهبان ارسال کرد. شورا با بررسی مصوبه‌ی اعاده‌شده در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۳/۷/۴، همچنان مفاد آن را مغایر با موازین شرعی تشخیص داد و نظر خود را در قالب نامه‌ی شماره ۱۰۲/۴۳۹۶۹ مورخ ۱۴۰۳/۷/۱۵ به مجلس ارسال کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص لایحه موافقتنامه خدمات (سرویس‌های) هوایی دوجانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق (مرحله دوم)»
ماده واحده - ...

[در ماده واحده و متن موافقتنامه، اصلاحات ذیل انجام می‌شود:
۱- یک تبصره به عنوان تبصره (۲) به شرح ذیل به ماده واحده الحاق و عنوان تبصره فعلی آن به «تبصره (۱)» اصلاح می‌شود:
تبصره ۱- ...

تبصره ۲- در اجرای این موافقتنامه ضمن رعایت موازین شرعی و قانونی، لازم است سرداور یا مقاماتی که مسئولیت انتخاب سرداور را دارند، تابعیت کشوری که با جمهوری اسلامی ایران دارای روابط سیاسی هستند را داشته باشند.

ماده (۱۵) حل اختلافات

۱- ...

۴- در مواردی که سرداور باید توسط رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری تعیین شود، چنانچه رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری از انجام وظیفه مذکور معذور یا تبعه یکی از طرف‌های متعاقد باشد، انتصاب توسط معاون رئیس انجام خواهد شد، و چنانچه معاون رئیس نیز از انجام وظیفه مذکور معذور یا تبعه یکی از طرف‌های متعاقد باشد، این انتصاب توسط عضو ارشد شورا که تابعیت هیچ‌یک از طرف‌های متعاقد را نداشته باشد، انجام خواهد شد.

۵- ...

▪ دیدگاه مغایرت

جزء (۴) ماده (۱۵) موافقتنامه، فرضی را در نظر گرفته است که در مسیر حل اختلاف از طریق دیوان داور، سرداور از سوی «رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری، معاون رئیس شورای مزبور یا عضو ارشد این شورا» انتخاب شود. شورا در مرحله‌ی قبل،

اطلاق این حکم را در شرایطی که مقامات مذکور تابعیت یکی از کشورهای متخاصم با جمهوری اسلامی ایران را داشته باشد، مغایر با موازین شرعی دانست. اکنون قانون‌گذار در راستای رفع این ایراد، متن موافقتنامه را مورد اصلاح قرار نداده و صرفاً با افزودن یک تبصره به ماده واحده، تلاش کرده است این ایراد را منتفی کند، اما با وجود تبصره‌ی الحاقی نیز ایراد به قوت خود باقی است؛ توضیح آنکه به موجب متن تبصره، لازم است سرداور یا «مقاماتی که مسئولیت انتخاب سرداور را دارند» از افرادی انتخاب شوند که تابعیت کشوری را داشته باشند که با ایران دارای «روابط سیاسی» است. حال آنکه اولاً مقصود از «مقاماتی که مسئولیت انتخاب سرداور را دارند»، «رئیس شورای سازمان بین‌المللی هوایمایی کشوری، معاون رئیس شورای مزبور یا عضو ارشد این شورا» است و بدیهی است مقامات ایرانی نمی‌توانند مانع انتخاب این مقامات بین‌المللی از کشورهای متخاصم شوند. ثانیاً ایراد شورا در مرحله‌ی قبل ناظر به «کشورهای متخاصم» بوده است و اصلاح صورت گرفته مبنی بر «کشوری که با جمهوری اسلامی ایران دارای روابط سیاسی هستند»، نمی‌تواند وافی به مقصود باشد. چه اینکه ایران با برخی دول متخاصم (نظیر انگلیس) نیز روابط سیاسی (دیپلماتیک) دارد و در مقابل، با برخی کشورهای کوچک غیرمتخاصم نیز روابط سیاسی ندارد. بنابراین با وجود اصلاح به عمل آمده، همچنان ایراد شرعی شورا به قوت خود باقی است.

■ نظر شورای نگهبان

- علی‌رغم اصلاح به عمل آمده، ایراد شرعی مذکور در نظر سابق شورای نگهبان (در مورد بند (۴) ماده (۱۵)) کماکان به قوت خود باقی است.
در نظر سابق شورا، ایراد مذکور ذیل ماده (۱۴) ذکر شده بود.

* * *

ماده (۱) تعاریف

- [در متن موافقتنامه عبارت «معاهده (کنوانسیون)» جایگزین «کنوانسیون» می‌شود.]

از نظر این موافقتنامه اصطلاحات زیر دارای معانی زیر می‌باشند:

الف) «معاهده (کنوانسیون)» به معاهده (کنوانسیون) هواپیمایی کشوری بین‌المللی که در تاریخ ۱۶ آذر ماه ۱۳۲۳ هجری شمسی برابر با ۷ دسامبر ۱۹۴۴ میلادی در شیکاگو برای امضا مفتوح گردید، اطلاق می‌شود، و شامل اصلاحات آن که به موجب ماده (۹۴) آن معاهده (کنوانسیون) تصویب شده و برای طرف‌های متعاقد لازم‌الاجراء گردیده و نیز ضمایم معاهده (کنوانسیون) و اصلاحات آنها که به موجب ماده (۹۰) آن به تصویب رسیده و برای طرف‌های متعاقد لازم‌الاجراء شده است، خواهد بود.

ب) ...

▪ دیدگاه عدم مغایرت

مجلس شورای اسلامی در بخش‌های مختلف مصوبه‌ی پیشین شامل بندهای (الف) و (چ) ماده (۱)، بند (۳) ماده (۳)، ماده (۹)، بندهای (۱) و (۳) ماده (۱۱)، بند (۲) و (۳) ماده (۱۲) و ماده (۱۷)، واژه‌ی غیرفارسی «کنوانسیون» را به کار برده بود. در نتیجه شورا مواد مذکور موافقت‌نامه را مغایر با اصل (۱۵) قانون اساسی دانست. حال با توجه به اصلاح صورت‌گرفته و جایگزینی عبارت «معاهده» با عبارت غیرفارسی «کنوانسیون» در متن مصوبه، اشکال مزبور مرتفع شده است.

▪ نظر شورای نگهبان

مواد (۱)، (۳)، (۹)، (۱۱)، (۱۲) و (۱۷) با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله‌العالی

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸)

تهران | خیابان شهید بهشتی
خیابان سرافراز | کوچه پنجم | پلاک ۱۱

www.ccri.ac.ir

کدپستی ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳
دیپارتمان ۰۲۱۸۸۵۳۳۴۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان